

KORRALDUS

29. aprill 2022 nr 1-3/22/178

Luba haneliste küttemiseks väljaspool jahiaega

1. OTSUS

Arvestades korralduse punktis 2 toodud asjaolusid ning lähtudes punktis 3 esitatud põhjendustest ning keskkonnaministri 30.09.2020 määrusega nr 47 kehtestatud "Keskkonnaameti põhimääruse" § 7 lõike 2 punkti 6 ja § 9 lõike 2 punkti 3 alusel,

OTSUSTAN:

- 1.1. Lubada haneliste kevadise heidutusjahi uuringu raames Ida-Harju jahipiirkonna Jägala jõe ja Pirita jõe vahelisel alal (lisa 1) haritud põldudel kütida kokku 150 hanelist (rabahane, suur-laukhane, kanada lagle ja valgepõsk-lagle) ajavahemikul 2. maist kuni 16. maini. Heidutusjaht on lubatud ainult kasutuses olevatel kõlvikutel, kuhu on külvatud järgmised kultuurid: teravili (sh mais), raps, rüps ja kaunviljad (hernes, uba). Heidutusjaht ei ole lubatud rohumaadel, kesal jt kultuuridel, mida eelpool ei ole nimetatud;
- 1.2. Ühest haneparvest on lubatud korraga kütida kuni 2 isendit;
- 1.3. Heidutusjaht ei ole lubatud kaitsealadel (sh hoiualad);
- 1.4. Haneliste küttemiseks on lubatud hiilimisjaht. Peibutiste, jahivibu ning pliinhaavlite kasutamine jahil ei ole lubatud. Kütitud hanelisi ei tohi peale küttemist põllule jätta;
- 1.5. Heidutuspiirkonnas võib korraga letaalist heidutust teha ühel põllul üks isik vastavalt uuringu läbiviija OÜ Rewild antud juhistele. Enne heidutusjahi algust tuleb edastada heidutusjahi teostaja(te) nimed ja kontaktid aadressile haned.rewild@gmail.com;
- 1.6. Heidutusjahi teostaja on kohustatud edastama küttemisandmed elektroonilist kanalit pidi <https://forms.gle/1grqskXZob1jJaZ19> uuringu läbiviijale hiljemalt küttemise päevale järgneva päeva kella 12.00-ks. Registreeritavad andmed peavad sisaldama: heidutuspäeva teekond (GPS rada), heidutaja nimi, iga heidutuse täpne aeg ja koht (GPS punkt), põllul olnud hanede arv ja liigid ning käitumine, kasutatud relvatüüp, tehtud paukude arv, kütitud hanede arv ja liigid.
- 1.7. Igast kütitud linnust tuleb teha foto nii, et peale jääks terve lind. Seejuures peab olema selgelt näha linnu jalgade värvus ja linnu pea külgsuunas. Fotod saata hiljemalt

23.05.2022 aadressile haned.rewild@gmail.com;

- 1.8. Jahipiirkonna kasutaja on kohustatud tagama p-s 1.1 ja 1.2 küttida lubatud isendite hulgast kinnipidamise;
- 1.9. Kehtestan korraldusele kõrvaltingimusena korralduse hilisema muutmise ja/või kehtetuks tunnistamise ja/või kõrval tingimuse kehtestamise võimaluse jätmise selliselt, et Keskkonnaametil on õigus korraldusega kehtestatud jahiaega, küttimismahtu ja küttimistsoonide piire muuta;
- 1.10. Juhul kui heidutusjahi piirkonnas vaadeldakse Eestis I kaitsekategooriasse kuuluvat väike-laukhane (*Anser erythropus*) siis peatatakse heidutusjaht p-s 1.1 lisas 1 määratud alal koheselt;

Korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide korralduse andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

2. ASJAOLUD

- 2.1. Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (edaspidi EPKK) on pöördunud Keskkonnaameti poole ettepanekuga töötada välja täpsustatud kord heidutusjahi korraldamiseks hanelistele kahjustuse vältimiseks väljaspool jahihooaega seoses ulatuslike kevadiste põllukahjustustega Eesti maakondades¹. EPKK hinnangul on viimase aastakümne jooksul oluliselt suurenenud Eestit rändel läbivate haneliste arvukus, mis on oluliselt suurendanud nende poolt tekitatavaid kahjusid põllumajanduslikele kõlvikutele (põllud ja rohumaad). Seda on kinnitanud Eestis haneliste uurimisega tegelenud hr Aivar Leito poolt läbi viidud uuringud² ning seda on tõdetud mitmetel Keskkonnaministeeriumis ning Riigikogu Maaelukomisjonis peetud laiapähejalistel ümarlaudadel.
- 2.2. Haneliste arvukuse pidevat suurenemist on kinnitanud lisaks põllumeestele ka riiklikud ametkonnad, rahvusvaheline koostööplatvorm AEWA ja eesti ornitoloogide esindajad³. Kevadine linnujaht on heidutusmeetmena kasutust leidnud meie lähiriikidest Rootsis, Taanis ja Saksamaal^{4,5} ning kaugematest riikidest Põhja-Ameerikas, Kanadas⁶. 2019. ja 2020. aasta kevadel viidi haneliste letaalse heidutuse uuring läbi ka Eestis⁷.
- 2.3. Nii põllumajandus- kui keskkonnavaaldkonna esindajad on üksmeelil, et praegune kahjude kompenseerimise süsteem ei kata tegelikku kahjude mahtu. Erinevate heidutusmeetmete mõju väheneb ajas, kuna linnud harjuvad sellega pikemas perspektiivis ja tunnevad ennast turvaliselt just kevadisel perioodil kui linnujaht on keelatud. Hanelistel on kevadel enne

¹ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is 19.02.2021 numbri 13-11/21/3732 all.

² Haneliste seire koondaruanne on leitav internetiaadressilt:

http://seire.keskkonnainfo.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=4048:haned-luiged-ja-sookurg-2017-a&catid=1346:elustiku-mitmekesisuse-seire-2017 (27.02.2021).

³ AEWA haneliste tegevuskavad (sh valgepõsk-lagle tegevuskava) on leitavad internetiaadressilt:

<https://www.unep-awea.org/en/document/draft-international-single-species-management-plan-barnacle-goose-branta-leucopsis> (27.04.2022).

⁴ Kokkuvõte on leitav internetiaadressilt:

http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/hunting/HuntingRegulations_Sweden.pdf (27.04.2022).

⁵ Artikkel on leitav internetiaadressilt: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261219417300571> (27.04.2022).

⁶ Artikkel on leitav internetiaadressilt: <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.0021-8901.2004.00928.x> (27.04.2022).

⁷ Heidutusjahi uuringu aruanne on leitav internetiaadressilt: <http://www.rewild.ee/portfolio> (27.04.2022).

pesitsuspaika lendamist vaja koguda rasvavarusid, mistõttu on nõudlus proteiinirikka sööda (külvatud teravilja ja herne seeme, teraviljade ning rapsi orased, tärganud värske rohi) järele eriti suur.

- 2.4. Keskkonnaamet on koostanud hanede ja laglede kaitse- ja ohjamiskava⁸ ning kokku kutsunud hanekonsortsiumi, kuhu on kaasatud eelmainitud teemaga seotud erinevate osapoolte esindajad (Keskkonnaministeerium ja selle allasutused, põllumeeste esindajad ning ornitoloogid). Hanekonsortsiumi 11.03.2022 toimunud koosolekul⁹ otsustati, et hanede heidutuse uurimiseks jätkatakse uuringuga, mille käigus rakendatakse erinevaid haneliste peletusmeetmeid (sh piiratud määral ka haneliste letaalsel heidutusel)¹⁰, et selgitada välja efektiivselt heidutusviis. Heidutusjaht rändel viibivatele hanelistele oli 2019. aastal uuringu raames lubatud peamistes kahjustuskohtades Jõgeva, Tartu ja Ida-Viru maakondades. 2020. aasta kevadel otsustati pilootprojektiga jätkata ning uurida heidutusjahi mõju lisaks eelmainitud maakondadele ka ülejäänud Eesti maakondades (väljaspool kaitsealasid ja püsielupaiku) asuvate, aktiivses kasutuses olevate (külvatud kultuuriga) põllumajandusmassiividega piirnevates kahjustuskolletes. Letaalse heidutuse ja peletusmeetmeid rakendati eelkõige rabahanele (*Anser fabalis*), suur-laukhanele (*Anser albifrons*), kanada laglele (*Branta canadensis*) ja valgepõsk-laglele (*Branta leucopsis*).
- 2.5. 2022. aastal rakendatakse haneliste heidutusjahti uuringu eesmärgil tulenevalt hanede ja laglede kaitse- ja ohjamiskavast, kevadise haneheidutuse uuringukavast¹¹ ning seoses alates sellest aastast teostatava haneliste kevadise heidutuse jätkuuringuga¹² uuringualal Harjumaal, Ida-Harju jahipiirkonna Jägala jõest lääne poole jääval osal, korralduse lisas 1 loetletud külade halduspiirides (v.a kaitsealadel). Heidutusjahti rakendatakse Eestist läbi rändavatele rabahanele (*Anser fabalis*), suur-laukhanele (*Anser albifrons*), kanada laglele (*Branta canadensis*) ja valgepõsk-laglele (*Branta leucopsis*) selleks välja valitud külvatud kultuuriga põllumassiividel. Letaalsel heidutusel ei lubata rohumaadel ja kaitsealadel, et tagada rändel hanelistele piisav puhke- ja taastusvõimalus. Eelmainitud alal võib letaalse heidutuse eesmärgil maksimaalselt kokku küttida 150 hanelist (rabahane, suur-laukhane, kanada-lagle ja valgepõsk-lagle). Eelmainitud uuring on jätkuks 2019. ja 2020. aastal teostatud samasisulistele uuringutele ning suure tõenäosusega jätkatakse uuringuga ka järgnevatel aastatel.
- 2.6. Tallinna ringkonnakohtus on oma 28.04.2021 kohtumääruse nr 3-21-755 otsuse 13. punktis (lk 8) muuhulgas ära toonud, et uuringute järgi on ka mitteletaalsed meetmed tõhusad ning efektiivselt võrreldavad letaalse heidutusega. Ringkonnakohtul ei ole eeltoodu põhjal kindlat veendumust, et letaalsele heidutusele pole linnustikku vähem kahjustavaid alternatiive, mis aitavad samaväärselt viljakahju vähendada. Eeltoodud põhjustel tulebki jätkuvalt uurida erinevate mitteletaalsete heidutusviiside ja letaalse heidutuse mõju hanede peletamisele külvatud kultuuriga põllumassiividel, et välja selgitada tõhusaim viis hanede heidutamiseks ja suunamiseks looduslikele rohumaadele. Haneliste kevadise heidutuse uuringu raames analüüsitakse hanede käitumist ja ruumikasutust võrdlevalt mitteletaalse heidutusega ja letaalse heidutusega valitud uuringupiirkondades.
- 2.7. Väike-laukhani (*Anser erythropus*) on arktilises tundras ja metsatundras pesitsev ja ülemaailmselt ohustatud ning kaitstud haneliik. Kevadrändel olevad väike-laukhaned võivad haneliste segaparvede koosseisus sattuda ka põllumassiividele, kus on korraldusega lubatud haneliste heidutusjaht. Väike-laukhanede juhusliku ära küttimise vältimiseks tuleb

⁸ Tegevuskava on leitav internetiaadressilt: <https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse#linnud>

⁹ Koosoleku protokoll on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 1-10/22/21 all.

¹⁰ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 13-11/19/2421 all.

¹¹ Uuringukava on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 13-11/22/6265 all.

¹² Uuringu teostamiseks sõlmitud leping on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 5-2/22/59 all.

nende saabudes heidutusjahi piirkonda, jaht koheselt ja viivitamatult lõpetada. Väike-laukhanede saabumisest heidutusjahi piirkonda annab Keskkonnaametile teada Keskkonnaagenteer. Peale väike laukhanede lahkumist piirkonnast võib korralduse lisas I mainitud põllumassiividel haneliste heidutusjahti jätkata ning sellest teavitatakse heidutuse teostajat.

3. KAALUTLUSED

- 3.1. Jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) § 23 lg 4 p 3 järgi korraldab jahipidamist väljaspool jahiaega uluki tekitatud kahjustuse vältimiseks Keskkonnaamet. Jahieeskirja § 3 lg 4 alusel võib hallhanele, rabahanele, suur-laukhanele, kanada laglele ja valgepõsk-laglele pidada varitsus-, hiilimis- või peibutusjahti ning jahti jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, 20. septembrist 30. novembrini, sealhulgas valgepõsk-laglele nende lindude tekitatud põllukahjustuste piirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil.
- 3.2. Keskkonnaameti andmetel on haneliste: eriti raba-, suur-laukhane ja valgepõsk-lagle aga ka kanada lagle (edaspidi *hanelised*) arvukus viimastel aastatel tuntavalt tõusnud. Kevadrändel olevad, Eestist massiliselt läbi rändavad, hanelised peatuvad maaomanike teraviljapõldudel ja rohumaadel, põhjustades ulatuslikke kahjustusi. Viimase kümne aasta jooksul on Eestis raba-, suur-laukhane ja valgepõsk lagle tekitatud kahjustuste kompenseerimiseks maaomanikele välja makstavad summad oluliselt suurenenud. Kui 2009. aastal hüvitati haneliste tekitatud kahju summas ca 100 000 eurot, siis 2020. ja 2021. aastal maksti Keskkonnaameti poolt kahjusaajatele aastate eest kahjusid summas kokku 495918 ja 492329 eurot. Kuna hüvitise puhul kehtib taotleja kohta summa piirmäär (ühele taotlejale ei hüvitata aastas rohkem kui 3200 eurot), siis on haneliste kahjustuste arvutuslik suurus veelgi kõrgem, jäädes viimasel viiel aastal 800 000 - 2 670 000 euro piiresse.
- 3.3. Raba- ja suur-laukhani ning kanada- ja valgepõsk-lagle on lisatud on lisatud Euroopa Liidu linnudirektiivi¹³ I ja II lisasse (edaspidi *direktiiv*). Rabahani ning kanada-lagle kuuluvad direktiivi II lisa A osasse, suur-laukhani II lisa B osasse ning valgepõsk-lagle on kantud direktiivi I lisasse.
- 3.4. Direktiivi 7. artikli 1. punkti kohaselt võib olenevalt konkreetse liigi arvukusest, geograafilisest levikust ja sigimisvõimest ühenduses II lisas loetletud liikidele jahti pidada vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Liikmesriigid peavad tagama, et jahipidamine nendele liikidele ei ohusta levikualal nende kaitsmiseks tehtud jõupingutusi. Direktiivi II lisa A osas osutatud liikidele võib pidada jahti sel geograafilisel maismaa- ja merealal, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse. II lisa B osas osutatud liikidele võib jahti pidada üksnes osutatud liikmesriikides (sh Eestis). I lisas olevatele linnuliikidele võib jahti pidada erandkorras kahjustuse vältimise eesmärgil vastavalt direktiivi 9. artiklile. Eestis on valgepõsk-lagle kantud III kaitsekategooria liikide hulka, kellele võib jahti pidada väljaspool kaitsealasid.
- 3.5. Direktiivi 9. artikli 1. punkti kohaselt võivad Euroopa Liidu liikmesriigid teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha erandeid artiklite 5–8 sätetest järgmistel põhjustel: vältimaks tõsist kahju viljasaagile, kariloomadele, metsadele, kalastuspiirkondadele ja vetele või taimestiku ja loomastiku kaitseks. Eelpool toodud säte annab võimaluse kevadise heidutusjahi rakendamiseks Euroopa riikides (sh Eestis), kust hanelised kevadeti ja sügisel massiliselt läbi rändavad.

¹³ Euroopa Liidu Linnudirektiiv on leitav internetiaadressilt: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147&from=DE> (27.04.2022).

Direktiivi 9. artikli 2. punktis on ära toodud, et artikli esimeses lõikes osutatud erandite puhul peab olema täpsustatud: a) milliste liikide suhtes erandeid kohaldatakse; b) püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid; c) millise riski tingimustel ja millisel ajal ning kus selliseid erandeid võib lubada; d) asutus, kes on volitatud kinnitama, et nõutud tingimused on täidetud, ning otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud; e) milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse. Jahipidamisele rakendatakse korralduses ning JahiS § 23 lg 4 p 3 ja jahieeskirjas § 3 lg 4 sätestatud piiranguid ning nende täitmist ja jahipidamise nõuetest kinni pidamist kontrollib Keskkonnaameti järelevalveosakond.

- 3.6. Haneliste (rabahani, suur-laukhani, valgepõsk-lagle, Kanada-lagle) letaalset heidutust teostatakse 2022. aastal aktiivses kasutuses olevatel, külvatud kultuuriga, põllumassiividel Harjumaal, Ida-Harju jahipiirkonna Jägala jõe ja Pirita jõe vahelisel alal, korralduse lisaga 1 kehtestatud külade halduspiirides (v.a kaitsealadel). Uuringualalt ja ühest linnuparvest kütida lubatud isendite arvule määratakse piirarv. Ühest haneparvest võib korraga kütida kuni 2 isendit ning kogu uuringualalt heidutuse perioodi jooksul kuni 150 hanelist. Arvuliste küttimismahtude määramine on vajalik, et ära hoida haneliste põhjendamatu ja kontrollimatut küttemist, mis omakorda läheks vastuollu direktiivi 9. artiklis ära toodud 1. punkti põhimõtetega, mille kohaselt võib haneliste heidutusjahti pidada peletamise eesmärgil tõsiste teraviljakahjustuste ärahoidmiseks ja vältimiseks. Haneliste küttimismahtude piirarvu määramisel põllumassiividele on arvesse võetud lindude maandumise tõenäosust põldudele ja läbirändavate linnuparvede liigilist koosseisu. 2020. aastal läbi viidud uuringu andmetel kütiti letaalse heidutuse käigus ühe katsepõllu kohta kõige enam 5 hanelist ööpäevas ja kogu uuringu perioodil 34 isendit. Perioodi keskmine oli 2,3 kütitud hanelist katsepõllu kohta. Lubatud küttimismahud on korralduse koostaja hinnangul letaalse heidutuse läbiviimiseks piisavad, samas ära hoides haneliste liigset küttemist piirkonniti.
- 3.7. Nagu eelpool on mainitud, antakse luba hanede letaalseks heidutamiseks uuringu eesmärgil, selleks et uurida ja võrrelda heidutusjahi tõhusust võrreldes mitteletaalsete heidutusmeetmetega. Väljaspool jahiaega loa andmine haneliste küttemiseks peab olema põhjendatud ja proportsionaalne meede kahjustuste vältimiseks või ennetamiseks. Seejuures tuleb kaaluda ka kõigi teiste meetmete eelneva rakendamise võimalust (näiteks lindude peletamist ja hirmutamist, mida võib maaomanik teha aastaringselt ilma Keskkonnaameti loata). Küttemist väljaspool jahiaega saab käsitleda äärmusliku abinõuna ning on rakendatav vaid juhul kui teised valitud abinõud pole aidanud kahjustusi vältida või ennetada. Kuna jahipidamise eesmärk on põldudel viibivate haneliste hirmutamine ja eemale peletamine, siis on jahti lubatud pidada vaid hiilimisjahina ning keelatud on peibutusjaht ja jaht jahivibuga. Tulenevalt JahiS § 26 lg 7 ei ole pliihaavlite kasutamine hanede letaalsel heidutusjahil lubatud¹⁴. Jahieetilistel põhjustel ei tohi kütitud hanesid jätta peale heidutuse tegemist põllule.
- 3.8. Tulenevalt uuringu metoodikast võib heidutuspiirkonnas korraga ühel põllul letaalset heidutust teha üks isik vastavalt uuringu läbiviija Rewild OÜ juhistele. Enne heidutusjahi algust tuleb edastada heidutusjahi teostaja(te) nimed ja kontaktid aadressile haned.rewild@gmail.com. Peale igakordset letaalse heidutuse lõppu tuleb täita uuringuankeet. Ankeeti märgitakse heidutusjahi kuupäev, kellaeg ja täpne asukoht (GPS punkti nimetus) ning põllul olnud hanede arv ja käitumine, kütitud isendite liik ja arv ning kasutatud jahirelva tüüp. Iga heidutuskorra kohta tuleb täita eraldi ankeet. Heidutusjahi küttemisandmed tuleb elektroonilist kanalit pidi esitada koheselt (hiljemalt küttemise päevale järgneva päeva kella 12.00-ks) uuringu läbiviijale Rewild OÜ. Lisaks tuleb igast kütitud hanelisest teha fotod ja saata need hiljemalt 23.05.2022 aadressile:

¹⁴ Jahiseadus on leitav internetiaadressilt: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072018012> (27.04.2022).

haned.rewild@gmail.com. Esitatav pildimaterjal on vajalik liigi määramise täpsuse hindamiseks. See on vajalik, et kõik jahid oleks registreeritud ning et Keskkonnaametil oleks vajadusel võimalik ka jahipidamise üle järelevalvet teostada.

- 3.9. Kooskõlas haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) regulatsiooniga võib haldusakti anda kõrvaltingimusega. HMS § 53 lg 1 p 4 kohaselt on haldusakti kõrvaltingimuseks muu hulgas haldusakti hilisema muutmise, kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmine. Vastavalt sama paragrahvi lg 2 p-le 3 võib haldusaktile kehtestada kõrvaltingimuse, kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutusõiguse alusel. Vastavalt JahiS § 23 lg-s 4 p 3 sätestatule otsustab Keskkonnaamet haneliste letaalse heidutuse lubamise väljaspool jahiaega ja haneliste küttemismahu kehtestamise ning küttemispiirkonna muutmise kaalutusõiguse alusel. Tuginedes HMS § 53 lg 1 p 4 ja lg 2 p 3 jätab Keskkonnaamet endale õiguse kehtestatud jahiaja, küttemismahu ning küttemispiirkonna muutmiseks ja/või kehtetuks tunnistamiseks ja/või kõrvaltingimuse kehtestamiseks.
- 3.10. Väike-laukhani on 20.05.2004 määruse nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu“ § 4 lg 2 p 4 kohaselt võetud kaitse alla I kaitsekategooria loomaliigina. Looduskaitseseaduse § 55 lg 1 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik surmamine, välja arvatud eutanaasia eesmärgil, on keelatud. Väike-laukhanede juhusliku ära küttemise vältimiseks kehtestab Keskkonnaamet korralduse punktis 2.7. toodud asjaolusid arvesse võttes teavitamise korra letaalse heidutusjahi ajutiseks peatamiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Aimar Rakko

juhataja

jahinduse ja vee-elustiku büroo

Saata: Rewild OÜ, Eesti Jahimeeste Selts, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaministeerium, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Ornitoloogiaühing

Margo Tannik

jahinduse peaspetsialist

jahinduse ja vee-elustiku büroo

looduskaitse korraldamise osakond